

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

ขจร สุขพานิช, "การต่างประเทศในแผ่นดินพระเอกาทศรถ" วารสารศิลปากร 5(4): 31-36. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2504.

ขจร สุขพานิช, "บาทหลวงเยซุอิตชาวฝรั่งเศสเข้าสู่ประเทศไทย" วารสารศิลปากร 19(4): 18-28. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2517.

ขจร สุขพานิช, "ออกญาวิชโยและ การต่างประเทศในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์" กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2506.

ขจร สุขพานิช, "เอกสารในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์" วารสารสังคมปริทรรศน์ ฉบับพิเศษ 3: 106. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2509.

ไชแสง ศุขะวัณณะ และ จงกถณี อดินันท์พงศ์, "เอกลักษณ์ จุดเด่น และเสน่ห์ของ กรุงเทพฯ". (พิมพ์อัสสัมชัญ), 2515.

คณะกรรมการจัดงานอนุสรณ์อยุธยา, "รวมปรากฏงานอนุสรณ์อยุธยา 200 ปี เล่ม 1". กรุงเทพฯ: คุรุสภา, 2511.

จุลจักรพงษ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้า, "เจ้าชีวิต", พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา, 2505.

ชัย เรื่องศิลป์, "ประวัติศาสตร์ไทยสมัย พ.ศ. 2352-2453". กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ เรื่องศิลป์, 2519.

แซร์แวงส์, นิโคลาสส์, "ประวัติศาสตร์ธรรมชาติและ การเมืองแห่งราชอาณาจักรสยาม", สันต์ ท. โกมลบุตร แปล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2506.

โชติ กัลยานมิตร, "วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม" วารสารอาษา ปริมา 2, ฉบับที่ 1 กรุงเทพฯ: สมาคมสถาปนิกสยาม, 2516.

ตำราพระราชพงศาวดาร, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา และ นริศรานุวัดติวงศ์, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยา, "สาส์นสมเด็จพระ". กรุงเทพฯ: คุรุสภา, 2504.

เคอ ชวีชัย, บาทหลวง, "จดหมายเหตุรายวันการเดินทางสู่ประเทศไทย" สันต์ ท.

โกมลบุตร แปล. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กวางหนา, 2516.

เคอ ลา ดูแบร์, มอซีเออร์, "จดหมายเหตุ ลา ดูแบร์ฉบับสมบูรณ์" สันต์ ท.โกมลบุตร

แปล. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กวางหนา, 2510

ทวี มุขชระโกษา, "พระมหาธีรราชเจ้า". กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2506.

ธรรมศักดิ์มนตรี, เจ้าพระยา, "โคลงกลอนของครูเทพ เล่ม 1". กรุงเทพฯ : องค์การ
คาศุรุสภา, 2515.

ชวีช รัตนากิชาติ, "เมืองไทยในทัศนะของฝรั่ง" (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทาน
เพลิงศพ นางพิมพ์ สุมาวงศ์). กรุงเทพฯ : พ.ศ.2507.

นันทา สุกกุล (แปล), "เอกสารของฮอลันดาสมัยกรุงศรีอยุธยา." กรุงเทพฯ : กรม-
ศิลปากร, 2514.

นริศรานุกิตวงศ์, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยา, "บันทึกเรื่องความรู้อ
ต่างๆ". กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2509.

นารด โทธิประสาท, "สถาปัตยกรรมในประเทศไทย." กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา,
2495.

บ็อค, คาร์ล, "สมัยพระปิยมหาราช (Temples & Elephants)" เด็ริเยร์ พันธรังษี และ
อัมพร จุลานนท์ แปล. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2505.

ประยูทธ สิทธิพันธ์, "สามวัง". กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปริทัศน์ศาสตร์, 2519.

ปาด เลอแก้วซ์, สังฆราช, "เล่าเรื่องเมืองไทย" สันต์ ท.โกมลบุตร แปล. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์กวางหนา, 2506.

รอง ศยามานนท์, ศาสตราจารย์, และคนอื่น ๆ, "ประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา"
วารสารแถลงงานประวัติศาสตร์เอกสารและโบราณคดี ปีที่ 5 กันยายน 2514.
กรุงเทพฯ, 2514.

วิจิตรมาตรา, ชุน, "หลักไทย." พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ:รวมสาส์น, 2518.

เวลลา, วอลเกอร์ เอ.ฟ., "แผ่นดินพระนั่งเกล้า." นิจ ทองโสภิต แปล. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมาศศรแห่งประเทศไทย, 2514.

ศิลปากร, กรม, "ตำนานวัตถุสถานต่าง ๆ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสถาปนา," (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ม.ล.รุจิ ศรีวรรณวิทย์). กรุงเทพฯ:กรมศิลปากร, 2515.

ศิลปากร, กรม, "พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ : รัชกาลที่ 2" (พิมพ์เป็นอนุสรณ์-ในงานพระราชทานเพลิงศพ พลเรือเอก หลวงอาจณรงค์). กรุงเทพฯ:กรมศิลปากร, 2511.

_____, "พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ : รัชกาลที่ 3" กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, 2506.

_____, "พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ : รัชกาลที่ 4" กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, 2506.

_____, "พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ : รัชกาลที่ 5" (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายชยันต์ ฆลาชีวะ). กรุงเทพฯ:กรมศิลปากร, 2507.

_____, "ประชุมพงศาวดารภาคที่ 13 : เรื่องตำนานวังหน้า ฯลฯ" (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พลโท พระยาศรีสรรราชภักดี). กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2509.

_____, "ประชุมพงศาวดารภาคที่ 25 : เรื่องตำนานวัตถุสถานต่าง ๆ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงสร้าง". กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2507.

ศิลปากร, กรม, "ประชุมพงศาวดารภาคที่ 26 : เรื่องตำนานวังเก่าในกรุงเทพฯ".
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กวางหนา, 2507.

_____, "ประชุมพงศาวดารภาคที่ 31 : เรื่องมิชชันนารีอเมริกันมาประเทศสยาม". กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กวางหนา, 2507.

_____, "ประวัติวีรกรรมพิชิตมหาสงคราม." กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2511.

ส.พลายน้อย (นามแฝง), "ชาวต่างประเทศในประวัติศาสตร์ไทย." กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา,
2516.

_____, "เล่าเรื่องบางกอก". กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2518.

_____, "สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย". กรุงเทพฯ : รวมสาส์น,
2516.

สงวน อึ้งคง, "พระที่นั่ง ประตู่ และป้อม ในพระราชอาณาจักรไทย." กรุงเทพฯ :
เกษมบรรณกิจ, 2515.

_____, "สัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศไทยกับนานาประเทศ." กรุงเทพฯ : แพร่
พิทยา, 2504.

_____, "สิ่งแรกในเมืองไทย เล่ม 1". กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา, 2514.

สมจัย อนุমানราชชน, "การทูตของไทยสมัยอยุธยา". กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พระจันทร์,
2509.

สมภพ จันทรประภา, "พระราชศรัทธา". กรุงเทพฯ: ศิริมิตรการพิมพ์, 2517.

เสฐียรโกเศศ (นามแฝง) "ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน." กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตสถาน,
2510.

แสงสุรย์ ลดาวัลย์, ม.ร.ว., "พระมหาปราสาทและพระราชมณเฑียรสถานในพระบรมมหาราชวัง". กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระจันทร์, 2507.

สุจริต ถาวรสุข, "พระประวัติ และงานศิลปะ ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนริศรานุวัดติวงศ์." กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2511.

อิทธิเทพสรรค์ กฤดากร, บ.จ., "เรื่องเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทย." พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายบุญเลิศ อินทรนัฐ. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2518.

อุทุมพร (นามแฝง), "วังหลวง." กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา, 2515.

แฮร์ริส, เทาเซนต์, "บันทึกกรายว้ของเทาเซนต์ แฮร์ริส." นันทา วรเนติวงศ์ แปล. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2515.

หนังสือภาษาอังกฤษ

Bacon, B. Bacon, "Siam: The Land of the White Elephant As It Was and Is". New York : Charles Scribner's Sons, 1831.

Child, Jacob T., "The Pearl of Asia: Reminiscences of the Court of a Supreme Monarch." Chicago : M.A. Donohue, 1903.

Fletcher, Sir Banister, "A History of Architecture," 18th edition. London: The Athlone Press, 1975.

Griswold, A.B., "King Mongkut of Siam." New York: The Asia Society, 1961.

Hall, D.G.E., "A History of South-East Asia." London: Macmillan, 1955.

Mc.Farland, G.B., "Historical Sketch of Protestant Missions in Siam 1828-1928." Bangkok: The Bangkok Times Press Ltd., 1928.

Rolnick, Harry, "The Hostel on the Chao Phya," The Asia Magazine, January 23, 1977.

Syamananda, Rong, "A History of Thailand," 2nd edition. Bangkok:

Thai Watana Panich, 1973.

Wright, Arnold, "Twentieth Century Impressions of Siam." London:

Lloyd's Greater Britain Publishing Co. Ltd., 1908.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผนวก ก.

ประกาศการสร้างตึกถนนบำรุงเมือง

มีพระบรมราชโองการ มา ณ พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาท คำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งให้พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง ประกาศแก่พระบรมวงศานุวงศ์ และข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยและราษฎรทั้งปวง ผู้เป็นเจ้าของที่เจ้าของตึกเจ้าของที่หลังตึก ซึ่งอยู่ในถนนบำรุงเมืองให้ทราบทั่วกันว่า พระบาทสมเด็จพระมหาจุฬาลงกรณเกล้าเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่ได้เสด็จ เสด็จถวัลยราชสมบัติบรมราชาภิเษกแล้ว ก็ทรงพระราชหฤทัยจะใคร่ทำนุบำรุงการแผ่นดิน แดกต่างพระเนตรไ้ทรงดำริชั่งชั่งกว่าแต่ก่อน จะได้สมควรแก่ความเป็นกรุงเทพมหานครบรมราชธานี จึงทรงพระราชดำริว่า ถนนบำรุงเมืองนี้เป็นถนนใหญ่อยู่กลางพระนคร เป็นทางที่เสด็จพระราชดำเนินปีหนึ่งก็หลาย ๆ ครั้ง ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวให้จัดไว้แต่ก่อนก็ยังคับแคบอยู่ แลโชนคมไปหาตรงไม่ แลไม่มีใหญ่กว้างเสมอกัน ครั้นนี้จะให้ขยายถนนให้ตรงได้แนวกันด้วยจะได้เป็นทางรถทางมา แลราษฎรเดินไปมาได้โดยสะดวก ชึ่งตึกแลโรงร้านเป็นที่จำหน่ายขายค่านั้น แลผู้ที่เป็นเจ้าของต่าง ๆ สร้างทำขึ้นแต่ก่อนมากสั้น ๆ ยาว ๆ เด็ก ๆ ใหญ่ ๆ บัดนี้ชำรุดทรุดโทรมไปเป็นอันมาก ไม่เป็นที่มคจคงความทั่วกันไป ครั้นนี้จะให้สร้างทำขึ้นใหม่ให้งามแก่บ้านเมือง แลจะไม่เป็นที่รอนใจแก่ท่านทั้งหลายทั้งปวง จะพระราชทานทุนเงินพระคลังข้างที่ออกให้เป็นค่าง้างทำเป็นการหลวง แต่ถาเจ้าของที่มีทรัพย์มีกำลัง จะทำสร้างเป็นตึกได้เองก็ตาม ที่แคบที่กว้างนั้นตามแต่เจ้าของกำหนด แต่หลังคาให้สูงเท่ากันแลคานหน้าให้เหมือนกัน ให้ทำตามแบบอย่างของหลวงที่พระยาราชสงคราม* ทำขึ้นไว้ ถ้าไม่มีทรัพย์ไม่มีกำลังจะทำได้ ในหลวงจะลงทุนคนให้ทำขึ้น แลจะขอเก็บเงินค่าง้างแบ่งเป็น 4 ส่วน ยกเป็นหลวง 3 ส่วน ให้เจ้าของที่ส่วน 1 ไปกว่าจะครบทุนที่ในหลวงจ้างให้ทำนั้นเมื่อเก็บเงินหลวงได้ครบแล้ว ก็เป็นสิทธิแก่เจ้าของต่อไปตามเดิม ในหลวงจะลงทุนหลวงให้จ้างทำตึกขึ้นทั้งสองฟากถนน จนตลอดถึงประตูใหญ่ออกไปวัดสระเกศนั้น เป็น

*พระยาราชสงคราม (กรุด อินทวิมล).

เงินหลายพันซึ่งก็ยอมเสียลงทุนให้ ขอให้แต่งงานกับนางเมืองเท่านั้น อนึ่งถ้าเมื่อในหลวงลงทุนจ้างให้ทำขึ้นเสร็จแล้ว เจ้าของที่จะให้เงินหลวงครบตามค่าจ้างขอเอาเป็นของตัวที่เกี่ยวกับยอมให้ ในหลวงจะไม่คิดเอาค่าไรและดอกเบี้ยอะไรเลยนอกจากที่จ้างนั้น ถ้าเดิมมีผู้อื่นที่ไม่ใช่เจ้าของจะมาขอซื้อคิดเงินให้ตามราคาหลวงที่ออกให้จ้างเท่านั้น แต่เจ้าของที่ไม่ยอม ในหลวงก็จะไม่ยอมขายให้ ต่อเจ้าของยอมขายให้ ในหลวงจึงจะยอมให้ตามใจเจ้าของ

แต่การที่จะแก้ไขถนนครั้งนี้ จะต้องขยับกินที่ข้างหลังตึกหลังโรงเข้าไปบ้าง ก็จะถูกที่วังเจ้า บานชาราชการ และบานราษฎร แต่ถ้าเป็นที่ว่างเปล่าอยู่ ก็ขอให้ยอมยกให้เป็นอันช่วยทานบำรุงการแผ่นดินควยบาง ถ้าถูกที่เรือน และมีผลประโยชน์ของการอยู่นั้น จะจัดที่อื่นเปลี่ยนให้ไม่ให้เสื่อมเสียไป แลพวกราษฎรเจ้าของที่ตึกเจ้าของที่โรง แลผู้เขาที่เคยตั้งการค้าขายอยู่แต่เดิม เมื่อการทำถนนแลสร้างตึกขึ้นใหม่ ขอให้ผอนกันยกเปลี่ยนไปตั้งอยู่ที่ตึกตามแถวถนน เจริญรุ่งเรืองการค้าขายให้ติดต่อกันไป ครั้นเมื่อการถนนแลตึกแถวถนนบำรุงเมืองเสร็จแล้ว ผู้ใดจะกลับคืนไปตามเดิมก็กลับไป ถ้าตั้งอยู่ในที่ใหม่ค้าขายสบายดีอยู่แล้ว จะไม่คืนกลับไปก็ตามแต่ใจ แลประกาศมาทั้งนี้ขอพระบรมวงศานุวงศ์ แลชาวคณะองครักษ์พระบาทผู้ใหญ่น้อย แลราษฎรทั้งปวงซึ่งได้ฟังแล้ว จงได้พร้อมยอมยินดี มีน้ำใจช่วยทานบำรุงการแผ่นดินให้งามดีขึ้น จะได้เป็นเกียรติยศต่อไปภายหน้า สิ้นกาลนาน

ประกาศมา ณ วันพฤหัสบดี เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ ปีมะเมีย โทศก ศักราช

ผนวก ข.

รายชื่อสะพานที่สร้างขึ้นในรัชกาลที่ 5 และมีคำว่า "เฉลิม" นำหน้า

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงอุทิศพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ บำเพ็ญสาธารณกุศลในวันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา โดยโปรดฯ ให้สร้างสะพานข้ามคลองต่าง ๆ ตามถนนสายสำคัญ ๆ ในกรุงเทพฯ ทุกปีเสมอมา พระองค์ได้ทรงเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2438 อันเป็นที่ใดได้ถึงด้วยราชสมบัติมาใดหนึ่งวัน ซึ่งนับเป็นระยะเวลาครองราชสมบัติที่นานกว่าของพระมหากษัตริย์องค์ที่แล้ว ๆ มาในพระบรมราชจักรีวงศ์ สะพานพระราชกุศลทุกสะพานได้สร้างขึ้นอย่างสวยงามตามแบบสถาปัตยกรรมตะวันตก ชื่อของสะพานจะมีคำว่า "เฉลิม" นำหน้า และมีเลขแสดงพระชนมายุของพระองค์ต่อท้าย สะพานเหล่านี้คือ :-

1.	สะพานเฉลิมศรี 42	(ถนนสามเสน)	สร้าง พ.ศ. 2438
2.	สะพานเฉลิมศักดิ์ 43	(ถนนพระราม 4)	สร้าง พ.ศ. 2439
3.	สะพานเฉลิมเกียรติ 44	(ถนนสาทร)	สร้าง พ.ศ. 2440
4.	สะพานเฉลิมยศ 45	(ถนนวรจักร)	สร้าง พ.ศ. 2441
5.	สะพานเฉลิมเวียง 46	(2 สะพานในถนนเขาวราช)	สร้าง พ.ศ. 2442
6.	สะพานเฉลิมวัง 47	(ถนนอุณากรรณ)	สร้าง พ.ศ. 2443
7.	สะพานเฉลิมกรุง 48	(ถนนเจริญกรุง)	สร้าง พ.ศ. 2444
8.	สะพานเฉลิมเมือง 49	(ถนนสุรศักดิ์)	สร้าง พ.ศ. 2445
9.	สะพานเฉลิมภพ 50	(ถนนสุรวงศ์)	สร้าง พ.ศ. 2446
10.	สะพานเฉลิมพงศ์ 51	(ถนนตีทอง)	สร้าง พ.ศ. 2447
	สะพานเฉลิมศรี 51	(ถนนราชบพิธ)	สร้าง พ.ศ. 2447
11.	สะพานเฉลิมเฝ้า 52	(ถนนพระราม 1)	สร้าง พ.ศ. 2448
12.	สะพานเฉลิมพันธู์ 53	(ถนนเจริญกรุงข้ามคลองสาทร)	สร้าง พ.ศ. 2449
13.	สะพานเฉลิมภาคย์ 54	(ถนนเจริญกรุงข้ามคลองสี่ลม)	สร้าง พ.ศ. 2450

14. สะพานเฉลิมโลก 55 (ถนนราชดำริข้ามคลองแสนแสบ)สร้าง พ.ศ.2451
15. สะพานเฉลิมหล้า 56 (ถนนพญาไท) สร้าง พ.ศ.2452
16. สะพานเฉลิมเดช 57 (ถนนสี่พระยา) สร้าง พ.ศ.2453
17. สะพานเฉลิมสวรรค์ 58(ถนนพระอาทิตย์) สร้าง พ.ศ.2454.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการศึกษา

ชื่อ

นายไชแสง ศุขะวัณณะ

วุฒิ

1. สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2)
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2501
2. ครุศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2506
3. Certificate in Tropical Architecture
Department of Tropical Studies
The Architectural Association, London
พ.ศ.2508
4. Diploma in ICHPB
Bouwcentrum, Rotterdam, The Netherlands
พ.ศ.2519

ตำแหน่ง และ สถานที่ทำงานขณะเขียนวิทยานิพนธ์ :-

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ในวิชาสถาปัตยกรรม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย